

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการจัดการเส้นทางโลจิสติกส์ท่องเที่ยวเพื่อการเดินทางสู่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.2 สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

เขาค้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในตำนานที่หลายคนพูดถึง เพราะนอกจากความงามของธรรมชาติที่สมบูรณ์แล้ว ยังเป็นสถานที่ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทำให้เกิดสงครามก่อการร้ายขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 โดยเฉพาะในพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัดคือเพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลได้ยึดเอาพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าเขา ยากที่ฝ่ายรัฐบาลจะปราบปรามได้ โดยใช้เขาค้อเป็นศูนย์กลางกองทัพกได้มอบหมายให้กองทัพภาคที่ 3 รับผิดชอบในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยจัดตั้งกองบัญชาการผสม 394 ขึ้นที่สนามบิน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2511 ในปี พ.ศ. 2517 ได้มีแนวความคิดที่จะลดความกดดันการขัดขวางงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยการสร้างถนนอีกสายหนึ่งจากบ้านนาแก้วถึงบ้านสะเดาะพง เพื่อเชื่อมกับถนนสายแรกที่บ้านสะเดาะพง ซึ่งได้รับการขัดขวางต่อต้านอย่างรุนแรงจนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนัก ทั้งสองฝ่าย ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯ เยี่ยมกองรบพิเศษค่ายสุยุษต์เสนา จังหวัดพิษณุโลกทรงมีพระราชดำริที่จะให้พื้นที่สองข้างทาง เป็นประโยชน์กับราษฎรทั่ว ๆ ไปมิใช่เฉพาะทหารกองทัพภาคที่ 3 จึงได้จัดตั้งหมู่บ้านยุทธศาสตร์พัฒนาขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนหนึ่งเป็นทุนในการ ดำเนินงานครั้งแรก โดยตั้งเป็น "กองอำนวยการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก" โดยมีงานหลักในการสร้างเส้นทาง ท่งสมอ - เขาค้อ ลาดยางตลอดสาย ฝักอบรมและติดอาวุธราษฎรอาสาสมัครจัดที่ดินทำกินให้ราษฎรจัดหา แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร และเรียกโครงการนี้ว่า "โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก"และเริ่มดำเนินการ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2520 กระทรวงมหาดไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ดังกล่าว จึงได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2527 จัดตั้งกิ่งอำเภอเขาค้อ โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม 2527 เป็นต้นไป

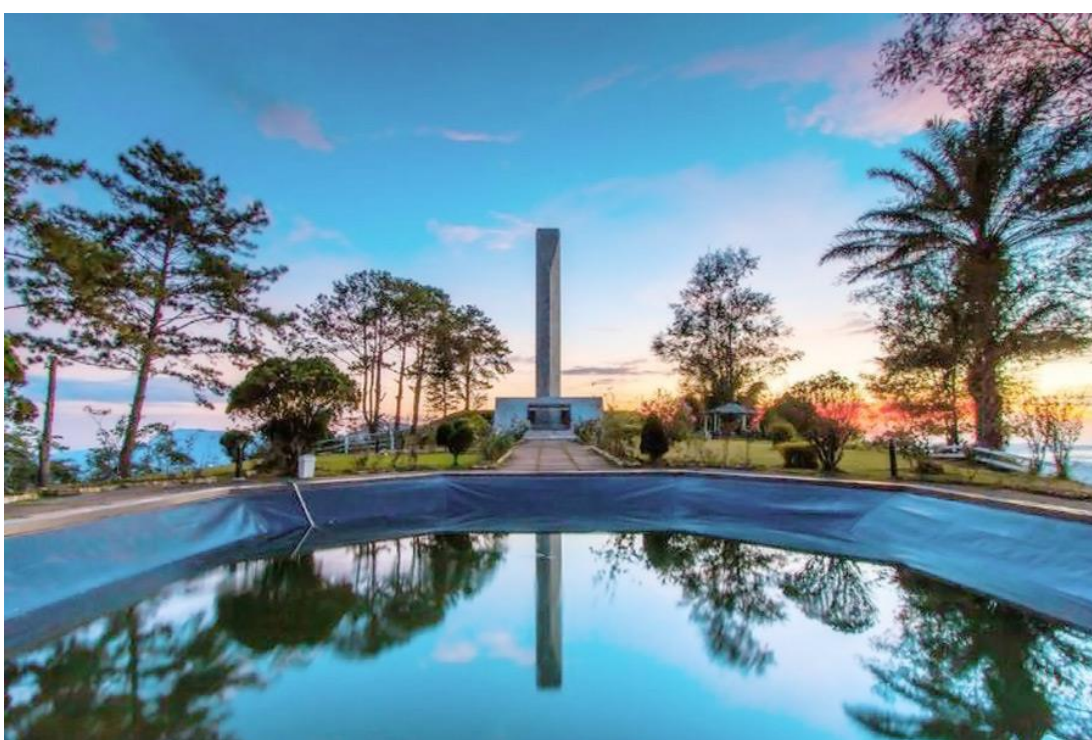
อำเภอเขาค้อ รวมเอาพื้นที่ตำบลแคมป์สน จำนวน 12 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งสมอ จำนวน 8 หมู่บ้าน ทั้งสองตำบลอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอหล่มสัก และพื้นที่ตำบลนางั่ว จำนวน 3 หมู่บ้าน ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่ตามโครงการพระราชดำริในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำ เข็กเดิม จัดตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเขาค้อ ขึ้นการปกครองกับอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับเหตุผลในการตั้งชื่ออำเภอเขาค้อ มีอยู่ว่าเนื่องจากเป็นสถานที่ตั้งอำเภอ ตั้งอยู่ในบริเวณเขาค้อ สภาพพื้นที่ทางธรรมชาติเป็นภูเขาและมีต้นค้อมากและเหตุผลอีกประการหนึ่งคือชื่อ "เขาค้อ" เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วประเทศ ในฐานะเป็นพื้นที่ซึ่งพลเรือน ดำรงทหาร ได้พลีชีพเพื่อชาติในการกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อันเป็นวีรกรรมที่ทราบโดยทั่วกัน ภูมิศาสตร์ที่ว่าอำเภอเขาค้อตั้งอยู่ในบริเวณบ้านกกงาม (บ้านเขาค้อ)

เขาค้อ เป็นชื่อเรียกรวมของกลุ่มภูเขาน้อยใหญ่ ที่ทอดตัวเรียงราย สลับกันในภาคเหนือตอนล่าง เป็นที่ตั้งของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่บนภูเขา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เนื่องจากมีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี แม้แต่ในฤดูร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี เพียง 18-25 องศาเซลเซียสเท่านั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายให้ได้มาพักผ่อน โดยยอดเขาสูงหลายแห่งที่น่าสนใจ เช่น เขาย่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระตำหนักเขาค้อ มีความสูง 1,290 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ยอดเขาผาช่อนแก้วมีความสูงมากกว่า 1,300 เมตร ส่วนยอดเขาค้อ ซึ่งเป็นที่ตั้งของอนุสรณ์สถานผู้เสียสละ เขาค้อมีความสูง 1,174 เมตร สภาพอากาศบนเขาค้อจึงค่อนข้างเย็นและเย็นจัดในฤดูหนาว และยังมีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นแหล่งชมทะเลหมอกที่สวยงามแห่งหนึ่งที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก

ชื่อเขาค้อ มีที่มาจากป่าบริเวณนี้มีต้นค้อขึ้นอยู่มาก ซึ่งโดยปกติต้นค้อจะขึ้นในพื้นที่ที่มีภูมิอากาศหนาวเย็น ป่าไม้ในแถบนี้เป็นป่าเต็งรังหรือป่าไม้สลัดใบ ป่าสน และป่าดิบ ที่น่าสนใจก็คือ พันธุ์ไม้ตระกูลปาล์ม ลักษณะคล้ายต้นตาล แต่ออกผลเป็นทะลายนคล้ายหมาก แม้ปัจจุบันป่าจะถูกลางไปมากก็ตามแต่ก็ยังมิให้เห็นอยู่บ้างจุดเด่นของเขาค้อ คือการเที่ยวชมทะเลหมอกในฤดูฝนและฤดูหนาว ซึ่งอยู่บริเวณจุดชมวิวเหนืออ่างเก็บน้ำรัตนัย ใกล้กับสถานที่สำคัญทางราชการหลายแห่ง ในอำเภอเขาค้อ นอกจากจะมีความสวยงามตามธรรมชาติแล้ว ยังเป็นสถานที่สำคัญอย่างยิ่งทางประวัติศาสตร์ของประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่ทางราชการใช้ในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต ก่อนที่ผู้ก่อการร้ายจะแพ้พ่าย และสูญหายไปจากประเทศไทย ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งบนเขาค้อ ยังปรากฏหลักฐานเหล่านี้อยู่มาก

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ อยู่บนยอดเขาสูงสุดของเขาค้อ อยู่เลยฐานอิทธิ ไปอีก 1 กิโลเมตร สร้างขึ้นเพื่อเทิดทูนวีรกรรมของพลเรือน ทหาร ตำรวจ ทหาร ผู้พลีชีพในการสู้รบเพื่อปกป้องพื้นที่ในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511-2525 โดยสร้างด้วยหินอ่อนเป็นรูปสามเหลี่ยมสูง 24 เมตร หมายถึง การปฏิบัติกรร่วมกันระหว่างพลเรือน ตำรวจ ทหารในปี พ.ศ. 2524 ผนังภายในบันทึกประวัติอนุสรณ์สถานและรายชื่อวีรชนผู้เสียสละไว้ด้วย การเดินทาง ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 2196 ไปจนถึงกิโลเมตรที่ 28 ไปเล็กน้อย มีทางแยกขวาไปเส้นทางหมายเลข 2323 ประมาณ 3 กิโลเมตร รวมระยะทางประมาณ 31 กิโลเมตร

ภาพประกอบที่ 4 อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ

2. วัดพระธาตุผาซ่อนแก้ว เป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2547 เดิมเป็นพุทธธรรมสถานเล็กๆ ตั้งอยู่ในหมู่บ้านทางแดง ตำบลแคมป์สน บนเชิงเขาผาซ่อนแก้ว ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นวัดที่มีความสวยงามวิจิตรตระการตา เนื่องจากนำศิลปะหลายแขนงมาผนวกเข้ากับการก่อสร้างในเชิงพระพุทธศาสนา และมีที่ตั้งอยู่บนเชิงเขาสูง ที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพรอบด้านได้ 360 องศา กลายเป็นความสวยงามที่รวมเข้าไว้ด้วยกันทั้งในทางธรรม และในทางธรรมชาติ สวยงามจนเป็นหนึ่งใน Unseen Thailand เชิญชวนให้มาท่องเที่ยวกันได้ทุกฤดู แต่ที่สวยงามที่สุดในฤดูฝน ที่จะมีทะเลหมอกให้ชมหลังฝนตกด้วย

ภาพประกอบที่ 5 วัดผาช่อนแก้ว

3. ทุงกั้งหันลม ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเพชรดำ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อเข้ามาในบริเวณแคมป์สน เพื่อไปยังเส้นทางท่องเที่ยวหลักบนเขาค้อ จะสามารถมองเห็นก้าหันลมโดดเด่น เนื่องจากจุดที่ตั้งของโครงการทุงกั้งหันลม อยู่บนเนินเขาสูง บนระดับความสูงกว่าน้ำทะเลประมาณ 1,050 เมตร ตระหง่านบนที่ราบยอดเขาเนื้อที่ 350 ไร่ จึงสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้กว้างไกล

ภาพประกอบที่ 6 ทุงกั้งหันลม

4. พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก ตั้งอยู่บนยอดเขาค้อ ติดกับสำนักสงฆ์วิชฌมัยบุญญาราม ยอดเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา เจดีย์แห่งนี้ชาวเพชรบูรณ์สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ครบ 50 ปี ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชาจะมีประชาชนเดินทางมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำพิธีเวียนเทียนเป็นประจำ

ภาพประกอบที่ 7 พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก

5. ภูทับเบิกตั้งอยู่ที่ตำบลวังบาล จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,768 เมตร ทั้งยังเป็นจุดสูงสุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ ความสวยงามของภูทับเบิกที่ใครมาเห็นก็ต้องหลงรัก เห็นจะอยู่ที่ภูมิประเทศ มองออกไปเบื้องหน้าเห็นทะเลภูเขา ป่าไมเขียวชอุ่มอุดมสมบูรณ์ โดยรวมแล้วอากาศที่ภูทับเบิกเย็นสบายตลอดทั้งปี ตอนเช้า ๆ จะมองเห็นหมอกและกลุ่มเมฆสีขาวตัดกับยอดภูสีเขียว ช่างสวยงามตา อีกทั้งยังเป็นเส้นทางเชิงท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์สำคัญอย่าง “อุทยานภูหินร่องกล้า” อีกด้วย

ภาพประกอบที่ 8 ภูทับเบิก

6. ทุ่งแสงหลวง หรือ “ทุ่งหญ้าสะวันนาแห่งเมืองไทย” เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ ถือเป็นแหล่งผืนป่าสะวันนาแห่งเดียวของภาคเหนือที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ภายในอุทยานครอบคลุมพื้นที่สองจังหวัด คือเพชรบูรณ์และพิษณุโลก มีพื้นที่เป็นทุ่งหญ้าโล่งกว้าง เนื้อที่ประมาณ 16 ตร.กม. ตามเส้นทางจะตัดผ่านป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ดอกมากมาย และอาจเจอสัตว์ป่าออกมาหากินตามข้างทาง นอกจากนี้ยังมีทุ่งหญ้าแบบสะวันนาสลับกับป่าสนสองใบ คือทุ่งหญ้าเมืองเลนและทุ่งโนนสน นักท่องเที่ยวนิยมมาเดินป่าและกางเต็นท์พักแรม โดยทางอุทยานจะเปิดให้เข้าไปเที่ยวได้ในเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนของทุกปี

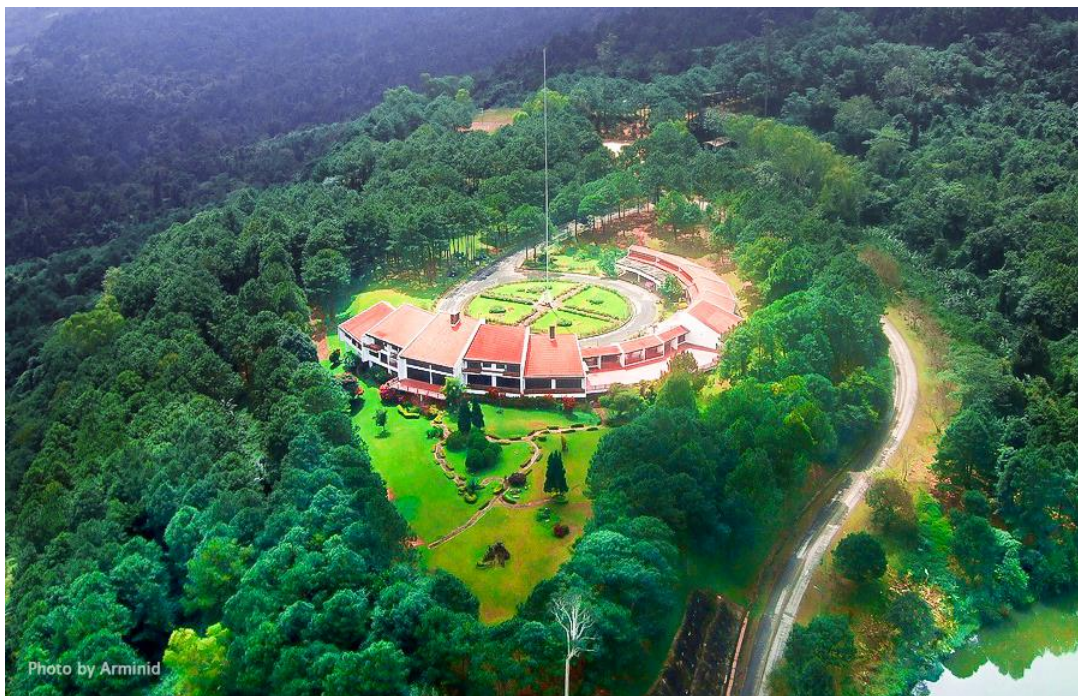
ภาพประกอบที่ 9 ทุ่งแสงหลวง

7. อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นเขตกั้นระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นเทือกเขาสูงทอดยาวผ่านจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นเนินยอดป้าน ที่เกิดจากการยกตัวของเปลือกโลกบริเวณนี้ในอดีต มีความสูงอยู่ระหว่าง 650-1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล ประกอบด้วย ภูเขาจิด ภูกลุ่มข้าว โดยภูด่านอีป้องเป็นจุดสูงสุด มีความสูง 1,271 เมตร จากระดับน้ำทะเล ประกอบขึ้นเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ต้นกำเนิดของลำธารสายยาว เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำพอง แม่น้ำเลย ห้วยขอนแก่น ห้วยน้ำเชิญ ซึ่งไหลลงสู่เขื่อนอุบลรัตน์ และเขื่อนจุฬาภรณ์

ภาพประกอบที่ 10 อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว

8. พระตำหนักเขาค้อ ตั้งอยู่บนเขาป่า เป็นจุดสูงสุดของเขาค้อ สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,050 เมตร เมื่อยืนอยู่บริเวณพระตำหนัก จะมองเห็นทัศนียภาพสวยงามมาก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จฯ มาทรงทำการเปิดอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ ได้ทรงปรารภว่า บริเวณเขาค้อมีพื้นที่สวยงามน่าจะจัดทำโครงการ อะไรสักอย่างหนึ่งเพื่ออนุรักษ์ป่า ดังนั้นพระตำหนักเขาค้อจึงได้สร้างขึ้นเมื่อเดือน กรกฎาคม 2527 จากความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อนำขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับใช้ประทับแรมในโอกาสที่พระองค์ท่านเสด็จฯ มาทรงเยี่ยมงานในโครงการพระราชดำริ และทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ มาทรงทำพิธีเปิด พระตำหนักเขาค้อ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2528 ลักษณะตัวอาคารพระตำหนักเขาค้อ เป็นอาคารชั้นเดียวติดต่อกันเป็นรูปครึ่งวงกลม มีอาคารบางส่วน สร้างเป็นสองชั้น ชั้นบนเป็นห้องบรรทมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ชั้นล่างแบ่งเป็นด้านซ้ายและขวาด้านซ้ายเป็นห้องพระราชทานเลี้ยง ห้องเสวย และห้องเข้าเฝ้าฯ ส่วนด้านขวาเป็นห้องบรรทมของพระบรมวงศานุวงศ์ใกล้กับบริเวณรอบพระตำหนักจะปลูกดอกไม้สีสวยงามหลากหลายชนิด

ภาพประกอบที่ 11 พระตำหนักเขาค้อ

การเดินทางไปเขาค้อจากเพชรบูรณ์ไปเขาค้อใช้ทางหลวงหมายเลข 21 (เพชรบูรณ์-หล่มสัก) ถึงสามแยกนางั่ว ระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 2258 อีก 30 กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่งคือ ไปตามทางหลวงหมายเลข 12 (พิษณุโลก-หล่มสัก) ถึงหลักกิโลเมตรที่ 100 (บ้านแคมป์สน) เลี้ยวซ้ายเข้าเขาค้อตามทางหลวงหมายเลข 2196 อีกประมาณ 33 กิโลเมตร พาหนะที่จะขึ้นเขาค้อ ไม่ควรใช้รถบัสขนาดใหญ่ เพราะมีทางโค้งมาก ถนนค่อนข้างแคบและลาดชัน ควรใช้รถปิคอัพหรือรถตู้สภาพดี

นักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถประจำทางสามารถเช่ารถสองแถวได้ที่ปากทางขึ้นเขาค้อ บริเวณแคมป์สน ในราคาวันละ 800 บาท มีรถจอดคอยให้บริการตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น.

ที่พักบนเขาค้อ ที่เขาค้อมีรีสอร์ทที่พักให้เลือกมากส่วนใหญ่ กระจายกันอยู่ในหลายตำบล ซึ่งทุกตำบลจะอยู่บนภูเขาทั้งหมด ท่านสามารถเลือกพักกับรีสอร์ทได้ตามความต้องการ โดยหากต้องการพักใกล้จุดชมทะเลหมอก ควรเลือกพักในตำบลเขาค้อ ส่วนโรงแรมที่พักขนาดใหญ่มักอยู่ในตำบลแคมป์สน เนื่องจากใกล้เส้นทางสาย 12 ซึ่งสะดวกสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ใกล้เคียง เช่น ภูทับเบิก และภูหินร่องกล้า

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว

ความหมายของโลจิสติกส์

นิยามของคำว่าโลจิสติกส์นั้นได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมายหลายท่านด้วยกันและยังหาข้อยุติไม่ได้ เนื่องจากนักวิชาการแต่ละท่านต่างก็มีความคิดเห็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันแต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีคำนิยามที่แตกต่างกันแต่เนื้อหาสาระสำคัญอาจจะมีคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันซึ่งสามารถที่จะนำคำนิยามของนักวิชาการบางท่านมาเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์ (2552) กล่าวว่าโลจิสติกส์การท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการการประสานงานกันระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การไหลของนักท่องเที่ยวจากต้นทางไปยังปลายทางโดยไม่มีข้อผิดพลาดและยังสามารถทำให้ได้รับความพอใจสูงสุดการพิจารณาการจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวหรือโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเป็นการบูรณาการแนวความคิดด้านการจัดการโลจิสติกส์กับแนวความคิดด้านการจัดการการท่องเที่ยวเข้าด้วยกันซึ่งการพิจารณารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยวนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเนื่องจากแนวคิดและรูปแบบการจัดการโลจิสติกส์เป็นการบริหารจัดการการไหลเวียนภายในห่วงโซ่อุปทานที่ประกอบไปด้วยการจัดการและการบริหารในเรื่องการไหลเวียนทางด้านกายภาพ (Physical) การเงิน (Financial) และสารสนเทศ (Information) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

INPECO (European Parliament, Luxembourg, 2002) The tourism sustainability supply chain model การเสนอโมเดลที่แสดงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่างกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนประกอบใน Supply chain ที่ได้เสนอสินค้าและบริการต่อนักท่องเที่ยวโดยแบบจำลอง Supply chain ดังกล่าวยังได้แสดงถึงการปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีศักยภาพในแต่ละระดับโดยสะท้อนผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและได้แสดงถึงลำดับความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ตั้งแต่ในระดับ Global จนถึงระดับ Household

ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์ (2550: 19) ได้กล่าวว่าโลจิสติกส์ คือ การออกแบบและการจัดการระบบการควบคุมการเคลื่อนย้ายหรือการไหลของสินค้าและข้อมูลจากต้นทางมายังบริษัทที่บริษัทและออกจากบริษัทไปยังลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือเคลื่อนย้ายพัสดุและข้อมูลตั้งแต่วัตถุดิบไปจนเป็นสินค้าสำเร็จรูปจากต้นทางไปยังปลายทางจนถึงผู้บริโภคโดยมีการประสานงานแต่ละขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งจะเห็นได้ว่าโลจิสติกส์นั้นจะครอบคลุมกิจกรรมและกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าทั้งหมดทุกระดับและขั้นตอนการปฏิบัติการโดยวิธีการเชิงระบบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557 : 1)จากการให้นิยามของ Council of Logistics Management ว่าการบริหารจัดการโลจิสติกส์เป็นกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินการและการควบคุมการทำงานขององค์กรรวมทั้งการบริหาร

จัดการข้อมูลและธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องให้เกิดการเคลื่อนย้ายการจัดเก็บการรวบรวมการกระจายสินค้าวัตถุดิบชิ้นส่วนประกอบและบริการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยคำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญเพราะฉะนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า โลจิสติกส์ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ ไปจนเป็นสินค้าสำเร็จรูป จากต้นทางไปยังปลายทางจนถึงผู้บริโภคให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนอกจากนี้การบริหารจัดการ โลจิสติกส์ ยังมีความจำเป็นต่อหน่วยงานทั้งในส่วนของการราชการภาคเอกชนภาคการผลิตและภาคบริการ นั่นก็คือมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการประกอบกิจการขององค์กรทุกประเภทเนื่องจากการบริหารจัดการกิจกรรมด้าน โลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้สามารถที่จะลดความสูญเสียในภาคการผลิตและสามารถลดเวลาที่ใช้ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้และในปัจจุบัน โลจิสติกส์ได้แปรเปลี่ยนมาสู่ระบบธุรกิจการท่องเที่ยวก่อนข้างมาก โดยแต่ละประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ก็ได้มีการขยายอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็น โลกาภิวัตน์จึงจำเป็นที่จะต้องทำการอธิบายอย่างยืดยาวเกี่ยวกับคำว่า โลจิสติกส์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจเสียก่อนว่าคืออะไรดังนั้นคำว่า โลจิสติกส์การท่องเที่ยวจึงหมายถึงกระบวนการจัดการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดีและมีความสุขสนุกสนานประกอบกับเป็นเรื่องจำเพาะที่มุ่งความสนใจไปยังความพอใจของนักท่องเที่ยวโดยตรงและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้โดยตรงการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ว่าด้วยการเดินทางโดยสมัครใจของนักท่องเที่ยวจากที่อาศัยประจำไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราวโดยไม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวจะประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวการตลาดท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่จัดอยู่ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวจึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาเพื่อสนองตอบความพึงพอใจหรือประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวประกอบกับยังสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้กับอุตสาหกรรมบริการเพื่อการท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศไทย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาและคณะ 2549: 3)

การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำโดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึงการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ดังนั้นการท่องเที่ยวหมายถึงกิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1. ต้องมีการเดินทาง 2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน 3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางโดยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งแต่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

สามารถแยกได้เป็น 5 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจรคือ

1. นักท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวถ้าไม่มีนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวก็น่าจะเกิดขึ้นไม่ได้ในการนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

2. การตลาดท่องเที่ยวการที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมันจะต้องมีการตลาดท่องเที่ยวเพื่อชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยวซึ่งการตลาดท่องเที่ยวหมายถึงความพยายามที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนแล้วใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3. การขนส่งเมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะไปแหล่งท่องเที่ยวใดแล้วก็ต้องมีบริการขนส่งนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งการขนส่งหมายถึงการจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการและกลับสู่ภูมิลำเนาการขนส่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือ และทางเครื่องบิน

4. ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวหมายถึงสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุและทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกและปลอดภัยโดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรงและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม

โลจิสติกส์กับการจัดการท่องเที่ยว

ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการพักผ่อนหย่อนใจและเดินทางไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ เท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกด้วยฉะนั้นการท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพจึงจำเป็นต้องที่จะต้องมีจัดการขั้นตอนต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวซึ่งจะต้องมีการนำเอาศาสตร์ของโลจิสติกส์มาประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการในการเคลื่อนย้ายการไหลเวียนและความเชื่อมโยงสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านเวลาและต้นทุนที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดแก่ผู้บริโภคซึ่งนับว่าจะเป็นส่วนที่เพิ่มและสนับสนุนศักยภาพในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวได้ด้วย

ในการนี้ โลจิสติกส์ท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการไหลหรือการเคลื่อนที่ (Flow) 3 ส่วนคือการเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) การเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร (Information flow) และการเคลื่อนที่ด้านการเงิน (Financial Flow) ดังต่อไปนี้ (คมสัน สุริยะ, 2554)

ก. การเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) หมายความว่ารวมถึงการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ขนส่งนักท่องเที่ยวการลาเสียสัมภาระของนักท่องเที่ยวและความสะดวกสบายในการเดินทางเป็นต้น แต่โลจิสติกส์ก็ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับการท่องเที่ยวไทยเพราะว่ายังเน้นการขายสินค้ามากกว่าการจัดระบบรองรับซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวแต่จะให้ความสำคัญกับการสร้างสิ่งดึงดูดใจซึ่งเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของสินค้าท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น การจัดงาน OTOP Midyear 2010 อิมแพคเมืองทองธานีปรากฏว่ามีรถเป็นจำนวนมากทำให้ที่จอดรถไม่เพียงพอโดยเฉพาะวันหยุดราชการถึงแม้ว่าจะมีการจัดระบบรองรับงาน OTOP Midyear 2010 ไว้แล้วก็ตาม แต่ระบบการคมนาคมปกติกลับคิดเป็นอัมพาตไปโดยเน้นการขายสินค้าราคาถูกเพื่อดึงดูดใจลูกค้าหรืออีกกรณีหนึ่งนักท่องเที่ยวได้เดินทางไปเที่ยวที่ตลาดท่าเสด็จไปรับประทานอาหาร และแหมมเนื่องที่ร้านอาหารแหมมเนื่อง จังหวัดหนองคาย ต้องใช้บริการรถสกายแลปหรือรถตุ๊กตุ๊กเข้าไปเที่ยวเพราะไม่ทราบว่าที่นั่นจะมีรถขนส่งเข้าไปหรือไม่กำหนดเวลาเดินทางเป็นอย่างไรซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ทราบเลยจึงจำเป็นต้องเสียค่าจ้างเหมารถสกายแลปนับว่าสะดวกดี ไม่ต้องคำนึงเรื่องเวลาแต่การลงทุนค่อนข้างสูงซึ่งเป็นการมองไม่เห็นภาพรวมการเคลื่อนที่ทางกายภาพของการท่องเที่ยวทั้งหมดที่จะไปยังตลาดท่าเสด็จและไม่สามารถกำหนดระยะเวลาไปสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ระหว่างทางหรือภายหลังจากการไปตลาดท่าเสด็จรวมทั้งประมาณการค่าเดินทางทั้งหมดอย่างใกล้ชิดเคียงกับความเป็นจริงได้

กรณีเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นถ้าหากเปลี่ยนให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นนักท่องเที่ยวสามารถที่จะวางแผนกำหนดการเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งและสามารถที่จะทำให้เป็นไปตามแผนการนั้นได้ค่อนข้างแน่นอนเพราะเวลาของพาหนะต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงต่อกันอย่างเป็นระบบทั่วทั้งประเทศรวมทั้งมีความตรงต่อเวลาเป็นอย่างมากเพราะว่าคุณลักษณะอย่างหนึ่งของญี่ปุ่นคือทำให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับความมั่นคงแน่นอนและตรงต่อเวลา (จักรี เตชะวาริ, 2553: 9-10)

คมสัน สุริยะ (2554) ศึกษาเรื่องเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีเส้นทางการเดินทางที่คล้าย ๆ กันแบ่งออกได้หลายกลุ่มกลุ่มสำคัญคือกลุ่มที่เดินทางขึ้นเหนือด้วยรถบัสซึ่งทำให้จังหวัดตามรายทางได้รับประโยชน์และก่อให้เกิดความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเหล่านั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสแกนดิเนเวียที่ชอบแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่หลากหลายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่พูดภาษาเยอรมันที่มีจุดรวมตัวกันที่ เกาะสมุย กลุ่มนักท่องเที่ยวยุโรปที่รักอิสระที่เดินทางผจญภัยไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กลุ่มชาวจีนที่นิยม

การที่ผู้ชายหาดซอปปิงและชมการแสดงคาบาเร่ต์ กลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกที่หวังไข
เรื่องความปลอดภัยและมีความเหนียวแน่นในกลุ่มชนชาติของตน นักท่องเที่ยวจากอเมริกาเหนือ
และโอเชียเนียที่ชื่นชอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มอื่นรวมไปถึงนักท่องเที่ยวจาก
มาเลเซียที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวชายแดนทางภาคใต้ อีกทั้งกลุ่มชาวอินเดียและตะวันออกกลาง
ที่เดินทางมาเพื่อค้าขายเป็นหลักจะเห็นว่าการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติมีการกระจุกตัวอยู่ในไม่กี่
จังหวัด อาทิ กรุงเทพมหานครภูเก็ต (ชลบุรี) เชียงใหม่เกาะสมุย (สุราษฎร์ธานี) หาดใหญ่
(สงขลา) และกระบี่ทำให้ภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญกับการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้กับ
จังหวัดอื่น ๆ เพื่อพยายามกระจายนักท่องเที่ยวออกจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกระจุกตัวมากทั้งนี้
เพื่อช่วยกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังท้องถิ่นอื่น โดยทั่วกันและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความ
แออัดเกินไปจนรับไม่ไหวอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญก่อนเวลาอัน
ควรประกอบกับ

สุวรรณ ชัยฤทธิ์รักษ์ และมานิตย์สุทธสกุล (2554) กล่าวว่า การบริการคมนาคมขนส่งเมื่อ
นักท่องเที่ยวได้รับบริการข้อมูลข่าวสารจนมีการตัดสินใจที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวแล้วก็จะต้อง
พิจารณาเลือกว่าจะเดินทางไปวิธีใด ใช้ยานพาหนะอะไร การบริการเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่งจึง
เป็นปัจจัยที่รองรับนำนักท่องเที่ยวให้ไปสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว (tourist attraction) โดยวิธีการ
เดินทางที่เหมาะสมซึ่งอาจเป็นคมนาคมขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศกรณีดังกล่าวนับเป็น
เอกลักษณ์พิเศษของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องเดินทางไปยัง
แหล่งท่องเที่ยว ณ ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และไม่สามารถสั่งหรือสั่งซื้อแหล่งท่องเที่ยว
หรือการท่องเที่ยวไปบริโภค ณ ที่ที่อยู่ของตนเองได้ เหมือนกับสินค้าหรือบริการประเภทอื่น
ดังนั้นหากแหล่งท่องเที่ยวใดเมืองใดหรือประเทศใดจัดให้มีการคมนาคมขนส่งที่อำนวยความสะดวก
สะดวกให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพย่อมมีโอกาส
เพิ่มกระแสการเดินทางท่องเที่ยวหรือพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่
ประเทศหรือภูมิภาคนั้นได้มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวหรือในประเทศที่มีการคมนาคมขนส่งไม่สะดวก
ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องคำนึงถึงนั่นก็คือเส้นทางการเดินทางไปยังยังแหล่ง
ท่องเที่ยวที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวตลอดจนการคำนวณระยะเวลาและ
งบประมาณที่ใช้ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งของนักท่องเที่ยวได้

ข. การเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) ในที่นี้หมายถึงการให้ข้อมูลข่าวสาร
แก่นักท่องเที่ยวป้ายบอกทางป้ายแนะนำสถานที่คำแนะนำเรื่องข้อควรปฏิบัติในสถานที่และคำ
เตือนให้ระมัดระวังเป็นต้น โดยการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวในปัจจุบันจะมีเว็บไซต์สำหรับการ
ค้นหาข้อมูลในการท่องเที่ยวเช่นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเว็บไซต์ ในส่วนการเดินทางจะให้
หมายเลขติดต่อเพื่อสอบถามการเดินทางมีข้อมูลจังหวัดสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมที่พักอาหาร
และเครื่องดื่มซอปปิงและค้นหาที่ท่องเที่ยวแต่ความต้องการข้อมูลของคนไทยจะอยู่ในระดับต่ำกว่า

นักท่องเที่ยวต่างชาติเนื่องจากคนไทยจะใช้วิธีการถามทางจากคนในพื้นที่ไปเรื่อย ๆ สำหรับข้อมูลที่บริษัทลงทุนทำในเชิงพาณิชย์โดยลงทุนพิมพ์แจกพร้อมทั้งมีแผนที่ให้ด้วยแต่ส่วนใหญ่แผนที่ไม่ค่อยมีข้อมูลสาธารณะแต่เว็บไซต์ของประเทศญี่ปุ่น สามารถที่จะให้นักท่องเที่ยวทราบว่าจะจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งซึ่งสามารถเลือกประเภทพาหนะอะไรได้บ้างค่าโดยสารเป็นเท่าใดใช้เวลาเท่าไรที่สำคัญที่สุดคือเวลาหรือรอบการเดินทางในแต่ละวันเป็นอย่างไร เป็นต้น

อัศวิน แสงพิบูล (2552) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแรงจูงใจและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนานาชาติที่เดินทางมาประเทศไทยพบว่านักท่องเที่ยวชาวเอเชียและชาวยุโรปมีความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวหลายด้านเช่นการวางแผนการเดินทางระยะเวลาพนักกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งข้อมูลข่าวสารและสุวรรณ ชัยฤทธิรักษ์ และมานิตย์ ศุทธสกุล (2554) กล่าวว่าบริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเป็นการให้บริการอำนวยความสะดวกเพื่อนำเสนอให้ทราบเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเช่นถ้ำภูเขาป่าไม้ น้ำตกเกาะแก่งหาดทรายชายทะเลและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเช่นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถานกิจกรรมงานเทศกาลขนบธรรมเนียมประเพณีกีฬาสวนสัตว์สวนสนุกวัฒนธรรมประเพณีหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อสร้างความสนใจหรือความต้องการทางการท่องเที่ยว รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบพิธีการเข้า – ออก ประเทศสภาพดินฟ้าอากาศหน่วยเงินตราระบบกระแสไฟฟ้าการนับถือศาสนาของประชาชนข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ที่สนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวได้รับทราบและเตรียมความพร้อมได้อย่างสะดวกในการนี้การจัดให้มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพียงไรก็ยังเป็นประโยชน์ต่อการกระตุ้นให้มีการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นหรือกระจายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆเพิ่มมากขึ้นเพียงนั้น ในทางตรงกันข้ามหากการให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวมีน้อยหรือมีระบบบริการที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไม่สะดวกมีปัญหาหรืออุปสรรคยอมทำให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งเสริมหรือพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวไม่สามารถขยายตัวหรือพัฒนาไปได้มากเท่าที่ควร

ค. การเคลื่อนที่ด้านการเงิน (Financial Flow) หมายถึงการอำนวยความสะดวกเรื่อง การจ่ายชำระค่าสินค้าหรือบริการท่องเที่ยวและการซื้อตั๋วเดินทางต่าง ๆ การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือหนึ่งขั้นการเดินทางเข้าสู่เมืองท่องเที่ยวสองขั้นการอยู่ในเมืองท่องเที่ยวและสามขั้นการเดินทางออกจากเมืองท่องเที่ยวเช่นการไหลเวียนทางการเงินของประเทศไทยไม่ค่อยมีปัญหามากนักเพราะระบบการเงินของประเทศไทยมีการพัฒนาค่อนข้างมากโดยมีสถาบันการแลกเปลี่ยนเงินตามธนาคารสนามบินและตลาดมืดแถว ๆ ประตูน้ำซึ่งก็ไม่แพงมากนักเป็นความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเมืองไทยหรืออีกเรื่องหนึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถจองตั๋วเครื่องบินหรือรถไฟทางอินเตอร์เน็ตได้ไม่ต้องเดินทางไปยังสนามบินหรือสถานีรถไฟโดยอาจจะ

ชำระเงินผ่านธนาคารบัตรเครดิตการ์ดสากลหรืออื่น ๆ ทำให้มีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น แม้กระทั่งผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ใช้การทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ต โดยลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการไม่ต้องพบหน้ากันเลยโดยการจองโปรแกรมการท่องเที่ยวกับบริษัทบนอินเทอร์เน็ตและชำระเงินผ่านธนาคารซึ่งเป็นเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท ซึ่งบริษัทสามารถตรวจสอบได้ว่านักท่องเที่ยวได้ดำเนินการชำระค่าใช้จ่ายเรียบร้อยแล้วหรือยังมีการจัดทำระบบบัญชีการประสานงานติดต่อกับแหล่งท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหารสินค้าที่ระลึกทั้งในประเทศและต่างประเทศตามที่มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน (Memorandum of Understanding : MOU) เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การและนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ประการแรกเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ประการที่สอง เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และประการสุดท้ายเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ,2546 : 14)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 11) ได้กล่าวว่า สมาคมระหว่างประเทศแห่งความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (International Association of Scientific Experts in Tourism : IASET) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่ถาวรไปยังที่หนึ่งเป็นการชั่วคราวและไม่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่เป็นการหาเงิน

ยุคดี เสตพรรณ (2548: 287) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวประเทศไทยได้อธิบายว่า การท่องเที่ยว คือการเดินทางตามเงื่อนไขที่กำหนดเป็นสากล 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เดินทางจากที่อยู่ปกติไปที่อื่นชั่วคราว ประการที่สอง เดินทางด้วยความสมัครใจ และประการสุดท้าย ไม่ใช่เดินทางไปประกอบอาชีพหรือหารายได้และไม่ใช่นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในจังหวัดที่เดินทางไป โดยที่จุดประสงค์ของเดินทางหาความรู้ เพื่อการกีฬา ติดต่อธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ

ประภัทร สุทธาเวศ (2550: 112) ได้ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยวเป็นผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างการดึงดูดและต้อนรับขับสู้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 195) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่ต้องมีการเดินทางจากถิ่นพำนักประจำของตนเองไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) ได้สรุปความหมายว่า การท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกับกิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่าง ทั้งที่การเดินทางเพื่อพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน แต่ไม่ได้เป็นการเดินทางไปทำงานหรือประกอบอาชีพ

นิสา ชัชกุล (2550:2) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัย สามประการเป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักผ่อน และการกินอาหารนอกบ้าน

จากความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการที่มีความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น โดยเป็นการเดินทางไปยังที่อื่น ๆ นอกเหนือจากที่พักอาศัยประจำด้วยความสมัครใจและไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางแบ่งออกได้เป็น 9 อย่างคือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 13-14)

1. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด เป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานให้หมดไป และเรียกพลังกำลังกลับคืนมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่
2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
3. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยหรือสอนหนังสือหรือดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว
4. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและความบันเทิง เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเป็นการเดินทางเพื่อความสนุกบันเทิงใจ
5. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหินพิเศษ โครงสร้างกระดูกมนุษย์โบราณ เป็นต้น
6. การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ไปวาดรูปบนภูเขา ไปขี่ม้าที่ชายหาด ไปเล่นสกี เป็นต้น
7. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติมิตร อันเป็นการสร้างสัมพันธภาพให้ดีขึ้น
8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ เป็นการเดินทางของนักธุรกิจที่ได้จัดเวลาให้เหลือหรือว่างจากการปฏิบัติธุรกิจในประเทศนั้นเพื่อถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่ออีกสักพักหนึ่ง
9. การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมสัมมนา โดยปกติการจัดประชุมสัมมนาผู้จัดมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมเป็นนักท่องเที่ยวสมบูรณ์แบบ

รูปแบบการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นได้หลายรูปแบบดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2546: 23-25)

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสังคมหรือชุมชนตามธรรมชาติ เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม ปกป้องจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินป่า การดำน้ำ การศึกษาวิถีชีวิต เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณ โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลได้คิดที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากมาย การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมคือ “โฮมสเตย์” นักท่องเที่ยวจะได้เข้าไปพักอาศัยกับชาวบ้านในชุมชน และดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับชาวบ้าน

4. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในประเทศ มี 2 ประเภท ได้แก่

4.1 การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวที่ผนวกโปรแกรมการทำกิจกรรมบำบัดหรือฟื้นฟูโรค

4.2 การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และพักโรงแรมหรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานที่นั้น ๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย บริการอาบน้ำแร่ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

6. การท่องเที่ยวในฟาร์ม เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงเกษตร ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การประมง รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำฟาร์ม

7. การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เป็นการท่องเที่ยวที่นำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงามเป็นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ท้าทาย ตื่นเต้น เกิดความแปลกใหม่และท้าทายประสบการณ์ประกอบกันเป็นการฝึกความชำนาญทักษะของร่างกาย เช่น การปีนเขา การไต่หน้าผา การจ้ำจักยานเสือภูเขา เป็นต้น

8. การท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม/แบบทั่วไป เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไปหรือดั้งเดิม ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเที่ยวในลักษณะแบบนี้ หมายรวมถึงการท่องเที่ยวมวลชน/เชิงปริมาณ หรือการท่องเที่ยวที่มีจำนวนท่องเที่ยวมาก

9. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจอยู่ที่เอกลักษณ์/ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ หรือประเพณีของสังคมใดสังคมหนึ่ง นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์มนุษย์ที่แตกต่างรวมทั้งของพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีเผาศพ ความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชุมชน เป็นต้น

10. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เป็นต้น

11. การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา หรือศิลาสัญจร เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นผา ลานหินทราย อุโมงค์ โขง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นผิวโลก ศึกษาธรรมชาติของหินประเภทต่าง ๆ และซากคน สัตว์ หรือพืช เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้ และประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

12. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอแต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือไม่มีผลกระทบเลยอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 7)

13. การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวมีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ ลักษณะต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชนท้องถิ่น

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2544 : 5-7) ได้สรุปความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจสังคม และการเมือง ดังนี้

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่น ๆ

2. รายได้จากการท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราประเทศมีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลภาพชำระเงิน

3. รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม กภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาว่างมารับจ้างก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งผลของการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่า Multiplier effect ทางการท่องเที่ยวสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ

6. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย การเดินทางท่องเที่ยวมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มที่มีรายได้สูงเท่านั้น การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นความพึงพอใจของแต่ละคน

7. การท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศ เหมือนการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวคือความสวยงามของธรรมชาติ หากทรายชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น พระบรมราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือนในท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ตลาดน้ำ ประเพณี สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น

8. การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปีจึงมีวัฒนธรรมระเบียบประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

9. การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศก็ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะได้ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งก็จะต้องมีผู้ลงทุนในหลาย ๆ ลักษณะเป็นการสร้างความเจริญในแก่ท้องถิ่นเหล่านั้น

10. การท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพราะท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปที่จะต้องมั่นใจว่าจะมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

11. การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรีและความเข้าใจอันดีเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการเดินทางไปมาหาสู่กัน ผลก็คือความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี ที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลก ที่จะช่วยกันรักษาสัมพันธไมตรีให้มั่นคงเป็นการช่วยบรรเทาโลงสันติภาพแก่โลก

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ ตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน อีกทั้งเป็นการสนับสนุนให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไปในตัว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นผลดีต่อสุขภาพ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ (2550) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อระบบโลจิสติกส์ในเมืองท่องเที่ยวหลักได้แก่พนมเปญเสียมเรียบเชียงใหม่อย่างกว้างเวียงจันทน์และหลวงพระบางเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 3,841 ตัวอย่างตามเกณฑ์สมรรถนะที่กำหนดให้ทุกเมืองมีปัญหาโลจิสติกส์ในกรณีฉุกเฉิน เช่น รถเสียอุบัติเหตุเมืองที่มีปัญหาจราจรน้อยที่สุดคือหลวงพระบาง เมืองที่ขาดแคลนบริการโลจิสติกส์ที่สุดคืออย่างกว้าง เมืองที่มีค่าคะแนนโลจิสติกส์ที่ดีที่สุดคือเชียงใหม่ ในด้านการไหลของข้อมูลเมืองเชียงใหม่มีจุดเด่นที่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่พักและอาหารแต่มีจุดอ่อนที่ข้อมูลการขนส่งเมืองอื่น ๆ ในอนุภูมิภาคมีปัญหา

ด้านข้อมูลในระดับเดียวกันทุกเมืองยกเว้นอย่างกรุงเทพฯมีปัญหาที่สุดในทุกเรื่องทางด้าน โลจิสติกส์ การเงินพบว่าไทยมีปัญหาในเรื่องของการคืนภาษีเท่านั้นเมืองอื่น ๆ มีปัญหาใกล้เคียงกันทุกเรื่อง โดยเฉพาะการใช้เช็คเดินทางและเครดิตการ์ดส่วนอย่างกรุงเทพฯมีปัญหาที่สุดทุกเรื่องโดยทั่วไปแล้วทุกประเทศได้คะแนนระบบโลจิสติกส์ต่ำกว่าคะแนนความพึงพอใจในด้านแหล่งท่องเที่ยว

ชัยวัช ทองอินทร์ (2551) ได้ศึกษากระบวนการทัศน์ของการจัดการโลจิสติกส์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยสรุปได้ว่าโลจิสติกส์มีความสำคัญต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศโดยรัฐบาลได้บรรจุแผนการจัดการโลจิสติกส์ไว้ในวาระแห่งชาติทั้งนี้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถแห่งชาติในการสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพในการแข่งขันในระดับมหภาคในขณะที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นพื้นที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเช่นเดียวกัน โดยถูกจัดให้เป็นหนึ่งในห้าของคลัสเตอร์หลักในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศด้วยเหตุที่แนวทางการพัฒนาระบบโลจิสติกส์สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกอุตสาหกรรม กระบวนทัศน์ของโลจิสติกส์สำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้าน โลจิสติกส์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศได้ในที่สุดดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบูรณาการของโลจิสติกส์และการท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการยกระดับการบริการด้านการท่องเที่ยวตลอดจนเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยผลักดันการท่องเที่ยวไทยให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นระบบสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มรายได้ประชาชาติลดต้นทุนตลอดจนค่าใช้จ่ายด้านพลังงานอันเป็นกระบวนทัศน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติอย่างแท้จริง

คมสัน สุริยะ (2552) ได้นำเสนอตัวอย่างการพัฒนาโลจิสติกส์ท่องเที่ยวในประเทศเยอรมนี โดยใช้วิธี Expert opinion ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญข้อมูลได้จากการเดินทางของผู้เชี่ยวชาญไปยังเมืองต่าง ๆ ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2552 ซึ่งพบว่าโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศเยอรมนีมุ่งเน้นให้บริการแก่คนท้องถิ่นมากกว่านักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการได้รับบริการที่ดีต้องปรับตัวให้กลายเป็นคนท้องถิ่นให้ได้โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ภาษาเยอรมัน และการแสวงหาข้อมูลด้วยการอ่านบริการที่ดีเยี่ยมและมีประสิทธิภาพมาก คือบริการรถไฟ และการให้ข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต ส่วนบริการที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนั้นขาดสีสันไม่สนุกสนานเข้าใจสาเหตุมาจากความเคร่งครัดของชาวเยอรมันประเทศไทยจัดบริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวได้ดีกว่าประเทศเยอรมนีในด้านความยืดหยุ่นความเปิดกว้างและความสนุกสนานเช่นการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารและคนไทยยินดีที่จะสนทนากับนักท่องเที่ยวมากกว่านอกจากนั้นคนไทยยังยิ้มง่ายและมีเรื่องสนุกสนานเล่นกับนักท่องเที่ยวตลอดเวลาแต่สิ่งที่ประเทศไทยยังจัดให้บริการไม่ได้อย่างเยอรมนีเนื่องมาจากเรื่องความตรงต่อเวลาและความต้องการข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำและสมบูรณ์สิ่งที่ประเทศไทยน่าจะเรียนรู้จากระบบ

โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวจากประเทศเยอรมนีมีดังนี้ 1) ความตรงต่อเวลาของระบบขนส่งมวลชน 2) การให้ข้อมูลตารางเวลาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนได้ตลอดเส้นทางการเดินทาง 3) บัตรสมาชิกรถไฟฟ้าสำหรับผู้เดินทางบ่อยซึ่งให้ส่วนลดค่าตั๋วรถไฟแบบ 25% หรือ 50% และมีการสะสมแต้มจากการเดินทางแต่ละครั้ง และ 4) การลงทุนสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภคด้านการขนส่งผู้โดยสารให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ (2554) ได้ทำการศึกษาการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลให้เกิดการมาเที่ยวซ้ำในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง 4 กลุ่มคือนักท่องเที่ยว ชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน ในตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคีตำบลอุดมทรัพย์ตำบลวังหมีตำบลระเริง รวม 5 พื้นที่ รวมทั้งสิ้น 570 ตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภาพรวมมีอายุช่วง 30-34 ปี ทางด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางท่องเที่ยวคือเพื่อ

ฉันทน์ ทิพย์ศรีและคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และ 2) เปรียบเทียบการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามลักษณะของธุรกิจ ทูนาในการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน และจำนวนพนักงานประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายจำนวน 127 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าค่าคะแนนสูงสุด คือ ด้านการเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ รองลงมาคือด้านการให้บริการการรับจ่ายเงิน และต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างความปลอดภัยระหว่างการเดินทาง สำหรับผลการเปรียบเทียบการจัดการโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวของนำเที่ยงในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามลักษณะของธุรกิจทูนาในการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน และจำนวนพนักงานในธุรกิจ พบว่า ธุรกิจนำเที่ยวที่มีลักษณะของธุรกิจ ทูนาในการดำเนินงานระยะเวลาในการดำเนินงาน และจำนวนพนักงานในธุรกิจ

ต่างกัน มีการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวต่างกัน โดยสรุป ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการระบบการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดบริการต่อไป ปณัสยา สิริรุ่งโนจน์กนก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไทยต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของตลาดน้ำอัมพวาจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันเพื่อรวบรวมสรุปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ในอนาคตการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 ราย ทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ f-test จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางถึงมากต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวาจังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมในรายด้านส่วนใหญ่ มากเช่น ด้านความสะดวกทางกายภาพด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการให้บริการด้านความปลอดภัยต่อบุคคลและทรัพย์สินและด้านใช้จ่ายและการเงินได้ระดับความพึงพอใจปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมพบว่าความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมทุกด้านในกรณีที่มีช่วงอายุแตกต่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและภูมิลานาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวาให้ดีขึ้นควรมีการบูรณาการการทำงานของแต่ละหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นรวมทั้งสามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มศักยภาพควรมีการนำระบบ ICT Management เข้ามาช่วยสนับสนุนในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมากขึ้นรวมทั้งระบบสนับสนุนและช่วยเหลืออื่น ๆ เช่นการเดินทางร้านอาหารข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและท้ายที่สุดคือการร่วมมือกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในอนาคตอาจเพิ่มการจัดทำแผนที่เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเพิ่มโอกาสในการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น

Liang, Corbitt and Peszynski (2009) ทำการศึกษากิจกรรมของการจัดการโลจิสติกส์กับความพึงพอใจโดยรวมและความจงรักภักดีต่อการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการของซัพพลายเออร์การจัดการโลจิสติกส์คุณค่าการบริการสื่อสารความพึงพอใจ

และความจงรักภักดีต่อการท่องเที่ยวโดยวิธีการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนหนึ่งที่ไท่ไต้หวันระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม 2550 และวิเคราะห์โดยใช้สถิติของข้อมูลเบื้องต้น ความพึงพอใจด้านต่าง ๆ ใช้ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าไคสแควร์ค่า Goodness of fit และอื่น ๆ โดยพบว่าประสิทธิภาพการจัดการ โลจิสติกส์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการสร้างความพึงพอใจและความจงรักภักดีต่อการท่องเที่ยวในขณะที่ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้องคุณภาพและประสิทธิภาพการสั่งซื้อ โดยความแตกต่างและความยืดหยุ่นเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้โครงสร้างการจัดการ โลจิสติกส์